

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
25/7024 - MALO

Dato
15.12.2025

Svar på Dokument 8:50 S (2025-2026) Representantforslag om å innføre en ordning med rett til informasjon - for å beskytte kvinner mot voldelige partnere

Jeg viser til brev fra Stortingets justiskomite datert 27. november 2025 hvor jeg bes uttale meg om representantforslag 8:50 S (2025-2026), fremsatt av stortingsrepresentantene Tone Wilhelmsen Trøen, Mahmoud Farahmand, Haagen Poppe og Margret Hagerup. Representantene foreslår at Stortinget ber regjeringen om innen 1. juli 2026 å innføre en ordning etter modell av Clare's Law i Storbritannia, der enkeltpersoner og deres nærmeste kan søke politiet om informasjon om en nåværende eller potensiell partners tidligere straffedommer for vold i nære relasjoner eller seksuelle overgrep, hvor politiet foretar grundige vurderinger av alvorlighetsgrad, risiko for gjentakelse og personvern hensyn før informasjon eventuelt deles.

Opplysninger om at en person er straffedømt er sensitive personopplysninger. Retten til vern om og kontroll med egne personopplysninger er del av det menneskerettslige vernet om retten til privatliv. For å ivareta personvernet er politiet ilagt taushetsplikt. Å gjøre unntak fra politiets taushetsplikt krever hjemmel i lov, og slike inngrep må være nødvendige og forholdsmessige.

Vi har i norsk rett flere lovhjemler som tillater politiet å utlevere opplysninger med det formål å forebygge kriminalitet, og som søker å avveie hensynet til lovbyters rett til privatliv mot nødvendig og forholdsmessig bruk av opplysninger for å forebygge lovbrudd. Politiregisterloven etablerer ulike ordninger for vandelskontroll, hvorav politiattestordningen er den viktigste. I tillegg har politiet hjemmel til å dele opplysninger på eget initiativ i enkelte tilfeller. Blant annet åpner politiregisterloven § 27 annet ledd nr. 2 for at politiet uten hinder av taushetsplikt kan utlevere opplysninger til private dersom det er nødvendig for å forebygge lovbrudd og andre løsninger må

antas å være utilstrekkelige. I forarbeidene er dette presisert dithen at adgangen bare skal benyttes når utlevering er eneste realistiske mulighet for å oppnå den forebyggende effekten. Bestemmelsen gir ikke enkeltpersoner en direkte rett til å be om informasjon om en partners spesifikke voldshistorikk.

Ordningen med «Domestic Violence Disclosure Scheme» i Storbritannia, også kjent som «Clare's law», reiser etter min vurdering prinsipielle spørsmål og vanskelige grensedragninger, i tillegg til praktiske utfordringer. Blant annet nødvendighetskravet i gjeldende § 27 annet ledd nr. 2, som reflekterer nødvendighetskravet for inngrep i retten til privatliv, synliggjør utfordringene med en ordning som foreslått av forslagstillerne.

For det første er det utfordrende å vurdere konkret gjentakelsesfare utelukkende basert på tidligere straffedommer for vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep, og således om utlevering av opplysninger er nødvendig. Det kan dessuten stilles spørsmål ved ordningens forebyggende effekt. Det er, etter det departementet har brakt på det rene, i begrenset grad gjennomført forskning for å evaluere om ordningen er egnet til å forebygge vold i nære relasjoner. Bekreftet informasjon om partnerens tidligere voldshistorikk er ikke nødvendigvis styrende for at den som informeres avslutter forholdet. Forskning som har sett på årsaker til at kvinner forlater en voldelig partner fremhever sosiale, økonomiske og familiære hensyn som de mest sentrale. Ordningen kan også føre til at den voldsutsatte kan oppleve å tillegges et slags ansvar for volden, snarere enn å være et effektivt verktøy til å hjelpe personen ut av forholdet. Personer som kontakter politiet for å få utlevert opplysninger vil ofte allerede ha erfart voldelige tendenser, og i lys av dette kan det spørres om en bekreftelse fra politiet om voldshistorikk er egnet for å forhindre fremtidig vold.

Usikkerhet om ordningens effektivitet gjør at inngrepet i privatlivet og i retten til vern om egne personopplysninger fremstår som problematisk. Ordningen er også blitt kritisert for å legge for mye fokus på fortidig straffehistorikk på bekostning av nåværende risikomomenter for partnervold. Det kan også reises spørsmål ved om ordningen vanskeliggjør rehabilitering av domfelte.

Disse forholdene kan peke mot at det er mer formålstjenlig å rette innsatsen inn mot andre tiltak for å forebygge og håndtere pågående og eventuell fremtidig vold og legge til rette for at den voldsutsatte og eventuelle barn gis mulighet til å leve et trygt liv uten voldsutøver.

Vold i nære relasjoner er et alvorlig samfunnsproblem med høy politisk prioritet. Regjeringen fremmet i desember 2023 en egen opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner for perioden 2024–2028. Opptrappingsplanen er en viktig del av regjeringens helhetlige arbeid for å øke tryggheten i samfunnet. Opptrappingsplanen inneholder 122 tiltak med mål om å forebygge og bekjempe vold og overgrep, og i ytterste konsekvens drap. Implementeringen av tiltakene i planen er godt i gang og en statusrapport for arbeidet ble offentliggjort i juni 2025. Planen legger til rette for mer målrettet forebygging, bedre hjelp til og beskyttelse av utsatte og mer effektiv straffeforfølgning og oppfølging av utøvere. Planen omfatter tiltak innen mange sektorer, blant annet barnehage og skole, barne- og familievern, helsesektor og politi.

Politiets arbeid står sentralt i opptrappingsplanen. Oslo-politiet har oppnådd gode resultater ved å jobbe etter den såkalte RISK-modellen, hvor politispesialister og sosial- og helsefaglige ansatte arbeider sammen i team for å forebygge ny vold. Innsatsen rettes både mot voldsutsatte, voldsutøvere og voldsutsattes barn. Regjeringen vil etablere RISK i alle politidistrikt, og har startet opp med Nordland, Sør-Vest og Sør-Øst politidistrikt.

For å styrke det forebyggende arbeidet er det nedsatt en ekspertgruppe som skal utrede en tverrfaglig og tverretatlig modell for risikovurdering og risikohåndtering i saker om vold og overgrep i nære relasjoner. Som en del av mandatet skal ekspertgruppen vurdere ulike samarbeidsmodeller som legger til rette for et bedre tverretatlig samarbeid og informasjonsdeling. Blant modellene som skal vurderes er den danske Infohus-modellen og den britiske MARAC (Multi Agency Risk Assessment Conference). Ekspertgruppen skal levere sin utredning innen utgangen av juni 2026.

MARAC er utviklet i Storbritannia og er et møte hvor det deles informasjon om saker om vold i nære relasjoner med høy risiko. I møtet deltar representanter for lokalt politi, helse- og sosialtjenesten, barnevern, boligkontor, kriminalomsorg og andre relevante aktører fra offentlig og frivillig sektor. Etter å ha delt all relevant informasjon om en voldsutsatt person, diskuterer deltakerne i MARAC beskyttelses- og hjelpetiltak som kan øke sikkerheten til den utsatte, og utarbeider en koordinert plan for oppfølging. Hovedfokuset til MARAC er å beskytte den voksne voldsutsatte. MARAC vil også kunne ta kontakt med andre tjenester som kan ivareta eventuelle barn og håndtere voldsutøveren. Kjernen i MARAC-metodikken er at ingen enkelt tjeneste eller hjelpeorganisasjon har en fullstendig oversikt over saken, men at alle kan ha innsikt som er avgjørende for den voldsutsattes sikkerhet og hjelpebehov. Alle tjenester knyttet til MARAC har et felles risikovurderingsverktøy. Enhver ansatt i førstelinjetjenesten, som foretar en risikovurdering som viser høy risiko, kan henvise saken til en lokal MARAC.

Utover dette har regjeringen etablert partnerdrapskommisjonen som skal bidra til økt fenomenkunnskap om partnerdrap og partnervold i en norsk kontekst. Kommisjonen skal gjennomføre undersøkelser med sikte på å avdekke årsaksfaktorer, bakenforliggende forhold og hendelsesforløp av betydning for offentlige virksomheters arbeid for å forebygge partnerdrap og partnervold. Kommisjonen vil publisere rapporter med tilrådninger om forebyggende tiltak. Loven som gir kommisjonen tilgang til nødvendig informasjon trådte i kraft 1. april i år.

Undersøkelser har avdekket manglende kunnskap om avvergingsplikten, både blant fagfolk og privatpersoner. Avvergingsplikten nedfelt i straffeloven § 196 er sentral i det forebyggende arbeidet mot partnervold på tvers av sektorer. I 2024 mottok NKVTS derfor en ekstra bevilgning for å styrke tiltaket med å videreutvikle informasjonskampanjen om avvergingsplikten og for å spre kunnskap om veilederen «Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt i forvaltningen». I mai 2025 lanserte NKVTS et nytt e-læringskurs om avvergeplikten på plikt.no.

Jeg mener vi fremover bør fokusere på gjennomføringen av tiltakene nedfelt i opptrappingsplanen mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner for perioden 2024–2028 og avvente ekspertgruppens utredning og tilrådninger fra

partnerdrapskommisjonen før det besluttet innført nye forebyggende tiltak mot partnervold. På denne bakgrunn tilrår jeg ikke vedtakelse av forslaget.

Med hilsen

Astri Aas-Hansen

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur